

Nr 132.

Av herr **Carlström m. fl.**, om *allsidig utredning rörande de beskattningsfria avdragen samt dyrortsgrupperingen beträffande löner och pensioner.*

Problemet att så rättvist som möjligt vid beskattning och lönesättning avväga inkomsttagarnas bärkraft på skilda orter inom landet har under senare årtionden varit föremål för upprepade ansträngningar från statsmakternas sida. Dessa ansträngningar ha satt spår i synnerhet i tvenne avseenden, nämligen i vad det gäller skatterna genom ortsavdragen och beträffande löner och pensioner genom dyrortsgrupperingen. Då man tidigare i vår lagstiftning ej ägnade dessa faktorer i beskattnings- och lönesystemet någon större uppmärksamhet, voro givetvis författningarnas bestämmelser ganska enkla, och den enskilde medborgaren fick finna sig tillrädda med en i förhållande till inkomsterna tämligen lika beskattning, var han än hade sin bostadsort, och lönerna på skilda orter voro inom samma lönegrad i allt väsentligt lika. Detta ledde onekligen till vissa orättvisor och kunde uppenbarligen i längden icke fortgå, då förhållandena i samband med industrialiseringen och folkets alltmer tilltagande överflyttning till städer och samhällen framskapade en större förskjutning i levnadskostnaderna skilda orter emellan.

Det saknades alltså icke skäl för vissa differentieringar vid ortsgrupperingarnas första genomförande, och givetvis är det allt fortfarande olika levnadskostnader inom skilda orter som motivera systemens bibehållande i viss utsträckning. Men å andra sidan är det tämligen uppenbart att de nuvarande Orts- och Dyrortsgrupperingssystemen för respektive skatte- och löneberäkning icke längre kunna anses i allo riktiga och rättvisa. Deras verkningar i avseende på folkförflyttningen har ävenledes medverkat till att landsbygden och de smärre orterna fått det allt svårare att behålla behöfligt och kvalificerat folk därute, då ju städerna och samhällena jämte åtskilliga andra fördelar såsom bättre möjligheter till sjukvård, skolundervisning och andra kulturella ting — dit numera räknas även nöjen och förströelser — även ge en högre levnadsstandard och ofta lindrigare beskattning än de s. k. billigare orterna i landet.

Dessutom ha systemen skapat en ständig oro, eftersom man på skilda orter haft anledning att ängsligt bevaka sin »rätt» och särskilt då det gäller dyrortsgrupperingen för lönesättningen sökt kava sig upp i högre dyrort för att kompenseras »rättvist». Detta har medfört ett utbyggande av systemen med allt flera ortsgrupper, och om utvecklingen får fortfa- ra, kan man snart räkna med att halva alfabetet går åt för benämning av mångfalden grupper.

En sådan utveckling måste betraktas som föga lycklig och fråga är om icke tiden nu är inne för att bryta densamma och i stället söka återgå till en differentiering av betydligt snävare mått. På folkpensioneringens område, där man haft att räkna med mindre stark och verksam påtryckning, ha statsmakterna icke heller sökt tillämpa det finmaskiga systemet. Och det torde vara sannolikt att en nedskärning av gruppernas antal såväl då det är fråga om grupperingen för de skattefria avdragen som dyrortsgrupperna för löner och pensioner i stället för att medföra orättvisa skulle leda till en större rättvisa och mindre oro på områdena i fråga.

På sista tiden ha också dessa synpunkter kommit fram i en ganska utbredd opinion ute i landet och motionsledes i riksdagen. Frågan om dyrortsgrupperingens omläggning var uppe i riksdagen 1939, och i fråga om skatteortsgrupperingen förelåg motion vid föregående års lagtima riksdag. Vidare har ju konstruktionen av beräkningsgrunderna för dyrortsgrupperingen — skattens undantagande vid beräkningen — diskuterats under allra senaste tiden även från regeringens sida.

Då frågan om dyrortsgrupperingen var före i riksdagen 1939, avslogs kravet på ny utredning i saken med hänvisning till det förslag i ämnet som 1936 års lönesakkunniga utarbetat och vilket i princip ansågs godkänt av 1938 års riksdag vid civila avlöningsreglementets antagande. Emellertid har sedan dess ingenting åtgjorts åt frågan, då den omgruppering av ortsgrupperna som avsågs skola företagas 1939 av mellankommande skäl ej blivit gjord. För övrigt kan man utgå ifrån att sedan 1936 en sådan förskjutning i uppfattningen om rättvisan i ett system sådant som lönesakkunniga då framlade ägt rum, att detsamma nu näppeligen skulle kunna utan omarbetning framläggas. Frågan om ändring i skatteortsgrupperingen framfördes, som nämnts, under fjolårets lagtima, och av debatten i kamrarna om saken framgick tämligen tydligt, att »det inte är bra som det är» med den nuvarande grupperingen, även om frågan då avslogs. En ständigt växande opinion för omjustering av denna ortsgruppsindelning är på väg och kan inte i längden avfärdas.

Då dessa båda ortsgrupperingsfrågor äro av intimt sammanhängande natur, enär båda systemen uppbyggts med hänsyn till beräkningar av vissa levnadskostnader inom olika orter och platser inom landet, och en översyn av ettdera av systemen måste leda till undersökningar och överväganden som i stort sett kunna sägas gälla dem båda, finna vi, att en utredning av såväl ortsavdragens storlek och avvägning inom olika grupper vid stats- och kommunalbeskattningen som dyrortsgrupperingen för löner och pensioner i ett sammanhang bör företagas. Här skola icke framföras några av de många drastiska exempel på båda systemens orättvisor som äro att tillgå. Vi vilja endast understryka, att det i denna tid är angeläget att se till inte bara att systemen bli så rättvisa som möjligt de skilda grupperna emellan, utan också att stat och kommun kunna få de inkomster i skatter och de lättnader

i löneutgifter som en revidering på dessa områden kan komma att leda till. Opinionsen mot de nuvarande systemen grundar sig nämligen inte främst på det förhållandet att vederbörande finna sig vara berättigade till lägre skatter eller högre löner över huvud. Den vilar fastmer på den övertygelsen att beräkningsgrunderna äro sådana, att de utan reell anledning gynna vissa orters inkomsttagare på statens och kommunernas bekostnad och därjämte åstadkomma ojämnheter i löner och skatter till förfång för rättvisa åt alla.

På grund av det sålunda anförda hemställa vi,

att riksdagen ville besluta i skriveise till Kungl. Maj:t an- hålla, att Kungl. Maj:t ville låta igångsätta en skyndsamt utredning om såväl ortsavdragets storlek och avvägning inom olika grupper vid stats- och kommunalbeskattningen som ock dyrortsgrupperingens för löner och pensioner konstruktion och eventuella förenkling genom nedskrivning av gruppernas antal, varvid särskilt böra beaktas de finansiella synpunkter som i motionen framhållas

samt att de förslag som eventuellt kunna framkomma av utredningen snarast föreläggas riksdagen.

Stockholm den 23 januari 1941.

Oscar Carlström.

Ernst Åqvist.

Rudolf Boman.

Carl Björling.

Wald. Svensson.

